

HOEVER MEN BEGIN 1907 IN GENT STOND MET DE WERELDTENTOONSTELLING VAN 1913.

VOOR U VERZAMELD UIT 31 600 EDITIES VAN DE "GAZETTE VAN GENT".

Hebt U ze ook al opgemerkt, de berichtgevingen via krant en televisie waarin men het heeft over gigantische projecten welke pas over heel veel jaren gerealiseerd kunnen zijn? Olympische Spelen in Vlaanderen... de eventuele sluiting van onze kerncentrales... de totale vernieuwing van het Gentse Sint-Pietersstation... De Jaren 2015, 2020 of nog verder in de toekomst worden zonder blozen geciteerd waarin de vooropgestelde doelstelling dient te worden bereikt en ik hoor je al mompelen: "Wiens hoofd doet er dan zeer?" Maar de jaartjes volgen mekaar heel snel op...

Er is trouwens niets nieuws onder de zon! Terwijl in 1899 in ons Citadelpark een erg succesvolle "Provinciale Tentoonstelling" liep, werd reeds hardop gedroomd over een veel omvangrijkere "happening" die in de tweede helft van de negentiende eeuw in verscheidene Europese steden en ook in ons eigen land volop furore maakte: het verschijnsel "Wereldtentoonstelling" of "World's Fair", zoals de Engelsen in 1851 het eerste dergelijke evenement noemden.

Veertien jaren zouden er over heen gaan vooraleer de Gentse "expositie" kon doorgaan. Net honderd jaar geleden kwam er voor goed schot in de zaak. Geniet mee van de euforie die de "rode draad" vormde in de hele onderneming en huiver bij het relaas over de vele hindernissen waarmee het pad naar de verwezenlijking van die ultieme droom bezaaid lag!

1 juli 1899

Gezien de buitengewone bijval van de *Provinciale Tentoonstelling*, waar het gisteren weer krioelde van het volk, is van heden af besloten te Gent in 1905 een *Wereldtentoonstelling* in te richten.

19 april 1900

Een paar maanden na de opening van de *Provinciale Tentoonstelling* werd in

grondbeginsel aangenomen, reeds in 1904 te Gent een *Internationale Tentoonstelling* in te richten. Dit is nu vast besloten. Het zal een nationale tentoonstelling zijn met een internationale afdeling.

Om het financieel beheer te verzekeren zal een naamloze maatschappij worden gesticht met een kapitaal van 1 miljoen, onder de titel *Gent - Tentoonstelling 1904*. Zodra de vereffening van de *Provinciale Tentoonstelling* van 1899 geregeld is zullen de belanghebbenden bijeen worden geroepen.

28 april 1903

In de gedachte eens iets groots te doen stelde de heer burgemeester Braun voor, in 1908 buitengewone feestelijkheden in te richten. Dat jaar zal de *Koninklijke Maatschappij van Land- en Hovingbouw* haar eeuwfeest vieren en een nog grotere tentoonstelling inrichten dan dit jaar.

De kazerne van het park zal tegen 1907 platgelegd zijn en op het terrein van 7 ha kan dan een nationale tentoonstelling worden gehouden.

De opening zou aanleiding geven tot stoeten en Venetiaanse feesten. De staat en de provincie zouden ongetwijfeld tussenkomen en de stad zou er wel 20 000 frank voor over hebben om grootse feesten tot stand te brengen die de vreemdelingen in massa aanlokken.

12 mei 1903

De heer burgemeester heeft met de heer kabinetsoverste de Smet de Naeyer het ontwerp van een nationale tentoonstelling in 1908 te Gent besproken. De minister is het zeer genegen maar heeft voorbehoud gemaakt voor wat het jaar betreft. Men mag intussen vooruit gaan. De regering zal tussenkomen.

18 april 1905

In de zitting van de stedelijke raad stelde de heer Bayens voor, in 1908 de honderdste verjaardag te vieren van het invoeren van de katoennijverheid te Gent. De heer burgemeester was met die gedachte zeer ingenomen en zou dat willen doen door dat jaar een nationale tentoonstelling te houden.

Er blijft nog al de tijd om ze in te richten, doch eerst zou men zo snel als mogelijk in het park tot de afbraak van de kazerne moeten overgaan. Met dat doel zullen bij de heer minister van oorlog nieuwe stappen worden ondernomen.

6 oktober 1905

Men weet dat het denkbeeld om te Gent in 1908 een grote tentoonstelling te houden weer besproken is geweest. Het middenbestuur van de *Handels- en Nijverheidsbond* van Gent heeft in haar zitting van dinsdag een dagorde gestemd, waarbij dit denkbeeld warm werd toegejuicht en al de handelsmaatschappijen werden uitgenodigd, een drukke propaganda te maken om dit te ondersteunen.

Brussel, Antwerpen en Luik hadden op hun beurt wereldtentoonstellingen. Het is slechts rechtvaardig dat Gent, de eerste katoenstad en de tweede haven van ons land, op haar beurt wordt geroepen om gastvrijheid te geven aan een tentoonstelling, vooral na de beslissende proef van de *Provinciale Tentoonstelling* in 1899.

Op dit ogenblik bepaalt alles zich tot een gedachtewisseling van een groepje ondernemende mannen vol initiatief. Er is nog geen comiteit, maar wel enkele personen die zoeken en bestuderen.

De ene zou in 1908 een wereldtentoonstelling willen, de andere een nationale. Nog anderen een nationale met een internationale sportafdeling, een gelukkige gedachte uit hoofde van de verscheidenheid van de sporten, de belangrijkheid welke ze genomen hebben en de talrijke feesten en wedstrijden welke deze afdeling zou kunnen inrichten.

Daar de tentoonstelling zou samenvallen met het eeuwfeest van de *Koninklijke Maatschappij van Hovingbouw en Kruidkunde*, zouden behalve een bijzondere vijfjaarlijkse tentoonstelling, gedurende heel de duur tijdelijke exposities van bloemen en planten worden ingericht.

Men is het reeds eens over de plaats waar ze zal komen: het park van de citadel. De vesting moet verdwijnen zodra de nieuwe kazerne op de Kattenberg voltooid is. Daardoor zou men nog meer dan 6 ha bij het park kunnen voegen. Volgens anderen zou men de citadel niet afbreken, maar ze voor de tentoonstelling op een zeer schilderachtige wijze gebruiken.

Men houdt sterk aan het jaar 1908, omdat het eeuwfeest van de *Casino* reeds duizenden vreemdelingen naar Gent zal lokken. Verder omdat in dat jaar de nieuwe zeevaartinstellingen zullen ingehuldigd worden en men de hoop koestert dat bij deze gelegenheid koningin Wilhelmina van Nederland naar Gent zal komen.

17 oktober 1905

In de *Taverne Royale* had een vergadering plaats van het *Comiteit voor de Tentoonstelling*. Daar werd uitgelegd dat de regering de verzekering heeft

gegeven dat het na Luik de beurt is aan Brussel en aan deze tentoonstelling dezelfde voordelen en toelagen zouden toegekend worden als aan Luik. Er werd in overeenstemming met het gouvernement ook besloten die tentoonstelling te houden in 1910.

De regering zou de stad Gent een *Provinciale Tentoonstelling* laten inrichten met waarschijnlijk een internationale afdeling voor de katoennijverheid.

21 oktober 1905

In zijn zitting van 17 oktober hield de *Handels- en Nijverheidskring* een gedachtewisseling over het inrichten van een tentoonstelling te Gent. De veelzijdige dagorde werd door de drukpers openbaar gemaakt.

Tal van vragen moeten aan een nauwkeurig onderzoek worden onderworpen. Moet de tentoonstelling nationaal of internationaal zijn? Ware het goed een dergelijk onderwerp aan te gaan op het ogenblik dat er te Gent wetgevende verkiezingen plaatshebben? Welke plaats moet ertoe worden gekozen? Welke zijn de grootste werken van algemeen nut die het inrichten van de tentoonstelling moeten voorafgaan? Welke zijn de nieuwe werken tot uitbreiding van de stad, die ter gelegenheid van deze tentoonstelling kunnen ontworpen worden? De beheerraad besliste aan de heer burgemeester te vragen om de leden van de *Kring* te ontvangen. Ze zouden hem inlichten nopens de besluiten welke in de zitting werden vooruitgezet.

22 oktober 1905

De afgevaardigden van de *Handels- en Nijverheidskring*, de heren Fernand de Smet de Naeyer, voorzitter, Verbaere, secretaris, Eugeen de Hemptinne en Ferdinand Feyerick hadden een lang onderhoud met de heer burgemeester Braun en verklaarden zich voorstanders van een internationale tentoonstelling. Zij denken nochtans dat deze slechts in 1910 mogelijk is.

Zij richtten zich tot het gemeentebestuur omdat de *Kring* oordeelde dat het initiatief van de stad moet uitgaan. Zij keurden het ontwerp ten volle goed en gaven de verzekering dat de stad op hun steun en ijverige hulp kan rekenen om de onderneming te doen gelukken.

De heer Braun bevestigde op zijn beurt dat hij het denkbeeld geheel genegen is, zoals hij voordien reeds te kennen had gegeven. Hij beloofde binnenkort het schepencollege er van in kennis te zullen brengen. Zo het aangenomen wordt, zullen bij de heer gouverneur stappen worden aangewend om zijn bijstand te bekomen en er de juiste datum voor vast te stellen.

Gezien de belangrijkheid van de geldelijke kant van de zaak is het denkkelijk

dat desnoods een vergadering tussen handelaars en fabrikanten zal worden belegd, teneinde vast te stellen of de mogelijkheid bestaat om de nodige kapitalen te verzamelen, die naar schatting een globale som van 2 miljoen frank zullen belopen, zoals te Luik het geval was.

24 oktober 1905

Sedert lange tijd, om zo te zeggen dadelijk na het sluiten van de zo buitengewoon geslaagde *Provinciale Tentoonstelling* van 1899, werd de wens uitgedrukt dit op grotere schaal te herhalen. Aanvankelijk werden zelfs 1904, 1905 en 1906 voorgesteld tot het houden van een nationale tentoonstelling. De zaak bleef echter bij een ontwerp en intussen waren te Luik volop de werkzaamheden aangevangen tot het inrichten van een internationale tentoonstelling, eerst bepaald in 1903, dan in 1904. Uiteindelijk werd in een akkoord met de regering, de *Wereldtentoonstelling van Luik* bepaald vastgesteld in het jubeljaar 1905, 's lands 75-jarige onafhankelijkheid.

Daardoor viel natuurlijk niet meer te denken aan het organiseren van gelijk welke tentoonstelling te Gent in 1906. Nochtans blijft in aller harten de hoop voortleven om in onze stad, evenals reeds twee maal te Antwerpen, drie maal te Brussel en thans te Luik, een grote tentoonstelling in te richten. De buitengewone bijval te Luik dit jaar is een aansporing te meer om te zeggen dat het ditmaal de beurt is aan Gent.

Inderdaad, waarom zou onze stad, het *Manchester* van het vasteland, niet kunnen wat te Antwerpen, te Brussel en te Luik met zoveel welslagen tot stand werd gebracht? Als er een tentoonstelling komt moet het eerst en vooral een wereldtentoonstelling zijn, geen provinciale noch een nationale. Gent moet aan heel de wereld trachten te tonen welke uitbreiding haar handel, nijverheid en haveninrichtingen hebben genomen.

Bij een wereldtentoonstelling stromen uit alle delen van de wereld duizenden personen naar België en naar Gent en door hun uitgaven onder allerlei vorm brengen ze nieuwe rijkdommen aan en vermeerderen ze de welvaart.

De financiële reden is nog de voornaamste niet. Wij Belgen zijn zo dicht bij elkander, dat alle nijverheid en de specialiteit van dit of dat artikel, al dadelijk door elkeen gekend is, terwijl er van het buitenland altijd iets te leren valt. Heden hebben wij onze vakken waarin de Belgische werklieden uitmunten, de andere landen hebben ook de hunne, die meestal voor onze vaklieden een gesloten boek blijven, tenzij men ze in tentoonstellingen leert kennen. Het is zeer natuurlijk dat elk land tijdens de vredelievende kampstrijden van de internationale tentoonstellingen er aan houdt, datgene te tonen waarin het de andere landen vooruitstreeft.

Om al deze redenen dus zijn wij in grondbeginsel voor een internationale tentoonstelling. Over tijd, plaats en de financiële zaak zal later worden gehandeld.

Van heden af kunnen wij verklaren dat wij het eens zijn met de heer burgemeester Braun, dat de tentoonstelling alle kansen van slagen kan hebben, maar slechts mag plaatshebben nadat alle grote werken welke thans te Gent aan gang zijn en andere die nog niet begonnen maar beslist zijn, voltooid zullen wezen.

Wij hebben er alle belang bij aan de vreemdelingen het gezond gemaakte en verfraaide Gent in al zijn pracht te tonen. De middenkern van de stad, de uitbreiding van de zeehaven, de nieuwe statie Gent-Sint-Pieters en de afbraak van de citadel moeten voltrokken zijn vooraleer de stad Gent heel de wereld mag uitnodigen om zich binnen haar muren te verenigen.

Dan zal het succes volledig zijn en de faam van het oude en steeds machtige Gent meer en meer verspreid worden, tot algemene voorspoed van België.

25 oktober 1905

Het schepencollege heeft de kwestie van een wereldtentoonstelling besproken en zich eenparig bij het beginsel aangesloten. Daartoe zullen de commissies van financiën, handel en nijverheid, schone kunsten, werken en feestelijkheden op vrijdag 27 oktober in het stadhuis vergaderen.

De bestuurraad van de *Kunst- en Letterkring* is op zijn beurt het ontwerp van harte bijgetreden en heeft verklaard dat de stad op zijn ijverigste medewerking mag rekenen om de bijval te verzekeren.

26 oktober 1905

De algemene bijtredingen welke het ontwerp van een wereldtentoonstelling zowel bij de nijverheids-, handels- als kunstkringen ontmoet, doen voorzien dat het langzaam aan het rijpen is om tot een grote, heerlijke vrucht te gedijen. Immers, de ondersteuning van de *Handels- en Nijverheidskring* en de *Kring der Gentse Handelaars* beduiden niet alleen dat men voor de samenstelling van het benodigde kapitaal beroep zal mogen doen op onze grote nijveraars en handelaars, maar dat zij ook door de huizen waarmee zij in het buitenland in betrekking zijn, talrijke en merkwaardige inzendingen zullen uitlokken.

Daar alles laat voorzien dat men het ernstig meent en zeer groots wil doen, zal het tijd worden zich bezig te houden met de keuze van de plaats voor de aanstaande tentoonstelling, want elkeen weet dat het ontwerpen van plans voor de verschillende inrichtingen vele maanden werk vraagt, vooraleer men de hand

kan slaan aan de eigenlijke arbeid, het oprichten van de verschillende gebouwen.

Nu, het is niet mogelijk zelfs de minste schets te maken, als men niet weet over welke grond men kan beschikken. Bij alle wereldtentoonstellingen welke in de laatste jaren werden opgericht, is het de gewoonte geworden dat die aanleiding geven tot het verrijzen van een nieuwe wijk. Zo zagen we te Antwerpen in 1885 de wijk van het zuiden ontstaan en te Brussel nam na de beide laatste tentoonstellingen Tervuren een zeer grote uitbreiding.

Als men hier van een tentoonstelling spreekt denkt men onwillekeurig aan ons park, dat in 1899 zulke schone omlijsting gaf aan de *Provinciale Tentoonstelling*. Zou echter ditmaal voor een internationale tentoonstelling het park, zelfs met heel de citadel inbegrepen, voldoende zijn? Men denkt algemeen van niet.

Bovendien kan het om gans bijzondere redenen nog lange jaren duren vooraleer de regering de citadel aan de stad zou afstaan. Maar aangenomen dat men binnenkort heel die grote oppervlakte bij het park inlijft, denken bevoegde personen dat de plaats dan nog onvoldoende zou zijn.

Men spreekt er reeds over de spoorweg Gent - Oostende aan Gent-Sint-Pieters en de Musschestraat te overbruggen en het park in verbinding te stellen met de terreinen rond de Grondwetplaats, waardoor men een grote oppervlakte zou winnen.

Daarbij vergeet men echter dat tegen het tijdstip waarop de tentoonstelling moet plaatshebben, een groot deel van de gronden kan verkocht en bebouwd zijn en de nog grotere moeilijkheid, dat heel de spoorbaan tot aan de Stropbrug verbreed en opgehoogd zal zijn, zodat het onmogelijk wordt die ruimte te overbruggen.

Indien al deze moeilijkheden zich zouden voordoen, ware volgens ons de beste plaats de uitgestrekte landen en weiden van de Neermeersen welke door de stad onlangs zijn aangekocht, gelegen tussen de Patijntjesstraat en de Leie, waarheen de nieuwe, halfronde boulevard van de statie Gent-Sint-Pieters naar de Godshuizenlaan brede toegang zal geven. Binnen enige jaren zullen de terreinen daar opgehoogd zijn en een ideaal plein aanbieden voor het houden van een tentoonstelling.

In korte tijd zou een nieuwe wijk tot stand komen en Akkergem, tot nu toe nogal veel verwaarloosd, zou door de brug over de Leie nabij het gesticht van de weesjongens, in rechtstreekse verbinding zijn met de tentoonstelling en uit die nabuurschap voordeel trekken. Na afloop zou de wijk verbonden blijven met deze van het Patijntje en de nieuwe statie Gent-Sint-Pieters.

28 oktober 1905

In de zitting van de stedelijke commissies verklaarde de heer burgemeester dat bij het schepencollege door drie voorname maatschappijen stappen zijn gedaan opdat te Gent een internationale tentoonstelling zou worden opgericht. De cijfers van de tentoonstelling te Luik werden meegedeeld, waar een maatschappij werd gevormd met een kapitaal van 1 700 000 frank. Te Gent moet dit insgelijks gebeuren. De stad Luik is tussengekomen voor 800 000 frank, de staat heeft meegeholpen door de werken aan de Ourthe en het toestaan van een nationale loterij.

Het schepencollege is de inrichting van een internationale tentoonstelling genegen, indien het nodige kapitaal wordt gevonden door de te vormen maatschappijen.

Verscheidene leden spraken in voordelige, maar ook in nadelige zin over het wellukken van zulk een tentoonstelling te Gent, te meer daar de regering haar tussenkomst heeft beloofd aan Brussel voor 1910.

Uiteindelijk verklaarden de commissies zich in beginsel eenparig voordelig aan het houden van een internationale tentoonstelling, mits Brussel de hare laat varen. Pogingen zullen gedaan worden om de Brusselaars te bewegen van hun ontwerp af te zien. De heer burgemeester zal met dit doel in de loop van de aanstaande week een onderhoud aanvragen met het kabinetshoofd.

Tevens zal een bijeenkomst worden belegd met het provinciaal bestuur, waarop de bijzonderste ingezetenen worden uitgenodigd die een internationale tentoonstelling kunnen doen lukken en in het voorkomend geval, de *Naamloze Maatschappij der Wereldtentoonstelling van Gent* zou worden gesticht.

Voor de wegen en middelen zou 1 tot anderhalf miljoen nodig zijn, buiten de toelagen van de regering, de provincie en de stad. De heer burgemeester meent dat die kunnen gevonden worden bij middel van 20 000 inschrijvingen aan 50 frank.

31 oktober 1905

Op het einde van de geheime zitting van de gemeenteraad hield de heer burgemeester lezing van een brief die hij ontvangen heeft van baron de Kerchove, gouverneur van Oost-Vlaanderen, waarin gemeld wordt dat hij de heer minister graaf Paul de Smet de Naeyer gesproken heeft over een internationale tentoonstelling te Gent en het bezoek welk het schepencollege zinnens was hem in de loop van de week te brengen, om hem te vragen in 1909 voorrang te hebben op Brussel.

De heer minister heeft geantwoord dat de regering een besluit heeft genomen

en haar woord heeft gegeven en op een gedane zaak niet kan terugkomen. Brussel wilde vier jaar geleden in 1905 een wereldtentoonstelling houden ter gelegenheid van de 75ste verjaardag van 's lands onafhankelijkheid. Luik protesteerde hevig en eiste voorrang op Brussel, omdat men reeds drie jaar aan het werk was om ze in te richten.

De regering kwam tussen in het voordeel van Luik en op haar aandringen heeft Brussel zijn beurt afgestaan, op voorwaarde er één in 1910 te hebben. Indien Gent dus een internationale tentoonstelling wil inrichten in 1909 kan de regering haar niet de minste steun verlenen. Wil Gent na Brussel haar beurt hebben, dan ook zal de regering haar steunen, mits er een kapitaal wordt gevormd van 1 500 000 frank.

In die omstandigheden denkt de heer burgemeester dat het onnodig is bij de heer minister te gaan, die toch niets anders zou kunnen antwoorden dan hetgeen hij aan de heer gouverneur heeft meegedeeld.

Verscheidene leden stelden voor dat de raad heden nog de datum zou vaststellen waarop Gent een internationale tentoonstelling zal inrichten. Na een korte gedachtewisseling werd met algemene stemmen het jaar 1912 aangenomen. De heer burgemeester zal aan de heer minister de Smet de Naeyer het besluit van de raad doen kennen en men zal dadelijk het nodige doen voor het vormen van een naamloze maatschappij.

6 november 1905

Tijdens een feestmaal in de zaal van de *Koninklijke Maatschappij ter bevordering van Nijverheid en Wetenschappen* handelde de heer Monnier over de Wereldtentoonstelling te Gent en bedankte het stadsbestuur, de dagbladen en in het bijzonder de heer burgemeester voor de verdediging van het grondbeingsel.

Hij bracht de woorden van de koning ter herinnering in zijn toespraak op het Sint-Pietersplein, naar aanleiding van de nationale feesten: "*De Wereldtentoonstelling te Gent zal zijn wat de Gentenaars zullen willen*" en zei dat het onnodig was er bij te voegen dat de *Koninklijke Maatschappij* er waardig zal op vertegenwoordigd zijn.

De heer burgemeester dankte de heer Monnier voor de toegezegde steun. Hij heeft thans de uitdrukkelijke belofte van de regering dat in 1912 te Gent een *Wereldtentoonstelling* zal plaatshebben en meent dat zes jaar niet te veel is om alle grote werken te voltooien. Hij deed een krachtige oproep tot algemene samenwerking, om te bewijzen dat Gent nog niets verloren heeft. Gent moet na Brussel en Antwerpen de derde stad van België blijven! (*geestdriftige toejuichingen*)

16 november 1905

We vermeldden reeds dat de heer burgemeester de verzekering heeft gegeven dat Gent in 1912 haar *Wereldtentoonstelling* zal hebben. Op het voornaamste gebied van de financiën zou de te doorlopen zes jaar van grote invloed kunnen zijn.

Inderdaad, te Gent wemelt het niet van grote beursmannen, die soms met één enkele zet duizenden franken winnen en daarom niet te nauw kijken als het er op aankomt enige aandelen in te schrijven tot het stichten van een naamloze maatschappij voor een tentoonstelling.

Evenmin zijn er schatrijke edellieden die niet op enkele duizenden moeten zien. Gent is vooral een handels- en nijverheidsstad, waar buiten enkele uitzonderingen elkeen met de winsten van zijn handel, fabriek of nijverheidsgezicht zijn stand in de samenleving moet trachten hoog te houden en men natuurlijk wat kariger en voorzichtiger is om duizenden franken te wagen.

Het mag niet verdoken worden dat het welslagen van een wereldtentoonstelling altijd wisselvallig is en voor een groot deel afhangt van het toeval. Nochtans, al begrijpen wij dat enkele bezitters aarzelen grote sommen in zulk een initiatief te wagen, toch menen wij dat al wie kan zou moeten bijdragen tot het vormen van het nodige kapitaal.

29 november 1905

Het grondbeginsel om in Gent een wereldtentoonstelling te houden staat vast. Een *Studiekring* zal binnenkort worden samengesteld. Het kapitaal van 50 000 frank, bestaande uit 100 delen van 500 frank, is reeds gevormd. Buiten de politiek werden stappen aangewend bij de heer gouverneur van de provincie en de heer burgemeester voor de vorming ervan. Vele nijveraars en notabelen tekenden reeds in.

De *Studiekring* zal er de datum van vaststellen en tevens het oog houden op de uitbreiding en de verfraaiingswerken van de stad.

28 december 1905

Gisteren had de stichting plaats van de *Studiemaatschappij voor de Internationale Tentoonstelling te Gent*. Er werd een manifest voorgelezen dat een breedvoerig overzicht maakt van wat Gent is op gebied van nijverheid, handel, kunsten, wetenschappen en sport. Het toonde aan dat de stad aan de spits staat van alles wat betreft economische vraagstukken en werken van vooruitzicht.

Het wees op het grote gemak van de gemeenschap, zowel ter zee als te land. Uit al deze bestanddelen zijn te Gent de hoop en de zekerheid ontstaan om evenals te Brussel, Antwerpen en Luik een *World's Fair* te kunnen inrichten. In de mening van de ontwerpers zal de voornaamste te overwinnen hinderpaal het onderzoek zijn van de middelen tot het samenstellen van het kapitaal, nodig voor de stichting van de bepaalde *Maatschappij van de Wereldtentoonstelling van Gent*.

Het is bekend dat de staat, vooraleer subsidies voor een dergelijke onderneming toe te kennen en ze te machtigen een loterij met premiën te houden, onwederroepelijk de vorming van een kapitaal van anderhalf miljoen als voorwaarde stelt.

Een andere voorafgaandelijke kwestie door de toekomstige *Studiemaatschappij* op te lossen, is de jaarbepaling. Het is nodig dat deze op minstens twee jaren afstand ligt van andere internationale tentoonstellingen, door Brussel en Parijs ontworpen.

Intussen zal ze in aanraking komen met de openbare machten voor de keuze van de ligging. Eens die bepaald is, zal de *Studiemaatschappij* een grote prijskamp inrichten voor de aanlegplannen van de tentoonstelling, de bouw van de hallen en het geschikt maken van de hovingen.

In dat verband zal er reden bestaan te onderzoeken of enkele van deze gebouwen, in plaats van in *stuck* of gips te wezen, geen duurzaam karakter kunnen aannemen, teneinde eens de verlichtingslampjes uitgedoofd zijn en de *World's Fair* voorbij is, enig monument of gebouw over te laten, in de aard van het prachtig *Paleis van Schone Kunsten te Luik*.

De *Studiemaatschappij* zal al de voorstellen onderzoeken welke men haar onderwerpt en van het één en ander onbekend gebleven genie de ontdekking afwachten van de *clou* die nodig is bij elke zichzelf eerbiedigende wereldtentoonstelling. Die zal zeker wel gevonden worden.

Er is uiteindelijk een laatste punt waarmee zij zich niet minder zal te bekommeren hebben, namelijk de voltooiing van al de in uitvoering zijnde werken, die van Gent een grote, moderne stad moeten maken. Het is stellig dat wij aan de bezoekers geen stad mogen tonen welke in de toestand van een werkloosd verkeert, met doorgebroken openbare plaatsen en een centrum vol puinen. De stad moet waardig worden gemaakt aan een wereldtentoonstelling!

29 december 1905

De aangekondigde vergadering voor de stichting van het *Studiecomiteit voor de Internationale Tentoonstelling te Gent* had plaats in het lokaal van de *Handels- en Nijverheidskring* aan de Lange Meer, onder het voorzitterschap

van de heer Gustaaf Carels, met aan zijn zijde de heren gouverneur, burge-meester en Albert Feyerick, voorlopige schatbewaarder.

Niet minder dan 139 personen welke de nijverheid, het fabriekswezen, de groothandel, de openbare werken en de financiën vertegenwoordigen zijn tot het comiteit toegetreden en hebben de 500 frank gestort.

Dat geeft een kapitaal van 69 500 frank in plaats van de 50 000 die nodig was bevonden. Men mag dus zeggen dat de eerste oproep bijzonder en buitenge-woon gelukt is.

Er werd lezing gegeven van het ontwerp der statuten voor de stichting, welke zonder enige opmerking van belang eenparig werden goedgekeurd. Daarna ging men over tot de verkiezing van de raad van bestuur, die als volgt is samengesteld:

- voorzitters de heren Gustaaf Carels en Gérard Cooreman;
- ondervoorzitters de heren Maurits De Smet de Naeyer en Eugene de Hemptinne;
- algemene secretaris de heer Aug. Van Loo;
- secretarissen de heren Leon Van Hollebeke en M. Nève.

3 april 1906

De beheerraad van het *Studiecomiteit voor de Internationale Tentoonstelling* vergaderde gisteren in de Handelsbeurs. Er is beslist dat te Gent een *Wereldtentoonstelling* zal gehouden worden in 1913, drie jaar na deze van Brussel die in 1910 is bepaald.

Ze zal plaatshebben in het park, vergroot met de gronden van de citadel en op de uitgestrekte stadsgronden van de Grondwetplaats, aan de overzijde van de spoorbaan Gent - Oostende. Zij zal ongeveer 60 tot 70 ha beslaan.

7 juli 1906

De *Etoile Belge* heeft een artikel afgekondigd waarin de gedachte wordt voor-uitgezet om de *Wereldtentoonstelling van Brussel* in 1910 te verdagen. Het blad is van oordeel dat Brussel dat jaar zal gelijken op een werv van afbraak, ten gevolge van de grote werken die in de hoofdstad zullen uitgevoerd worden. Het zou dan niet het gepaste ogenblik zijn om de vreemdelingen binnen de muren te roepen.

Nog een andere beschouwing schijnt de gedachte kracht bij te zetten: "De hoofdstad heeft reeds drie tentoonstellingen gehad, Antwerpen twee en Luik één. Bijgevolg is het billijk en vaderlandslievend, het veld vrij te laten aan het initiatief van de Gentenaars, die terecht verlangen de aandacht van de vreem-

delingen te vestigen op de zo gelukte hervormingen welke de stad der Artevelden, de gebroeders Van Eyck en Keizer Karel ondergaan heeft.

De Gentenaars zouden de gelegenheid hebben de vreemdelingen een tentoonstelling aan te bieden, die door de pracht en de heerlijkheden van de hovingbouw een aantrekkelijke oorspronkelijkheid zou hebben.

Een wereldtentoonstelling te Brussel zou na die van Luik vorig jaar en Milaan dit jaar, alle Gentse initiatieven hersenschimmig maken of de Gentenaars minstens een onbepaalde verdaging opleggen"

Het *Studiecomiteit* van de Gentse tentoonstelling zal ongetwijfeld de aandacht vestigen op de beschouwingen van *L' Etoile Belge*. Het is inderdaad voor Gent zeer wenselijk voor Brussel te komen en misschien nu het beste ogenblik om pogingen in die zin aan te wenden.

17 september 1906

Het departement van oorlog heeft in grondbeginsel toegestaan, het grootste deel van de gronden welke voorzien zijn voor de nieuwe ruiterskazerne te Sint-Pieters-Aalst, ter beschikking van de stad te laten, voor de ontworpen internationale tentoonstelling.

23 oktober 1906

Een bevoegd persoon van onze stad moet aan een opsteller van een Brussels blad gezegd hebben dat Gent gereed is een wereldtentoonstelling in te richten als Brussel ze in 1910 niet kan houden. De gronden zijn ter beschikking en de nodige kapitalen kunnen gemakkelijk gevonden worden om tegen dat jaar gereed te zijn. Wij hebben daar sindsdien echter niets meer over vernomen.

30 november 1906

Het technisch comiteit van de *Studiemaatschappij voor de Internationale Tentoonstelling te Gent* heeft eerlang bepaald beslist dat de internationale tentoonstelling van 1913 zal geplaatst worden op de gronden van de citadel en Sint-Pieters-Aalst. Deze beslissing zal onderworpen worden aan het *Algemeen Comiteit*, dat op 5 december vergadert.

3 december 1906

De heer burgemeester heeft het onderzoek meegedeeld aangaande de wereldtentoonstelling te Gent.

"Minister de Smet de Naeyer heeft me verleden woensdag ontboden om mij te melden dat hij het bezoek had ontvangen van een afvaardiging uit Antwerpen, die aan de regering haar steun kwam vragen met het oog op het houden van een internationale tentoonstelling te Antwerpen in 1913.

De minister deed opmerken dat de regering voor dat jaar haar woord had verpand aan de stad Gent en dat onder geen voorwendsel kon ingetrokken worden. Anderzijds zal de stad Gent de opgenomen verplichtingen moeten vervullen en door inschrijvingen een kapitaal samenstellen van 1 500 000 frank. Ik antwoordde dat het buiten twijfel stond, dat het kapitaal op de gezegde dag op tafel zou liggen, dat de ondercomiteiten reeds aan het werk zijn gegaan en eerlang de definitieve plaats zal aangeduid worden waar men de tentoonstelling zal houden."

De heer Braun drukte daarop zijn overtuiging uit dat in 1913 al de grote werken te Gent voltooid zullen zijn en de haven haar beloofde uitbreiding zal nemen, eens de vaart van Terneuzen in orde is gebracht, zodat schepen van 8000 tot 10 000 ton rechtstreeks van de zee naar de Gentse dokken kunnen komen.

4 december 1906

Er werden drie plaatsen voorgesteld voor de tentoonstelling: het terrein van de Akkergemse meersen dat het eerst werd aangeduid, de gronden rond de nieuwe zeevaartinstantingen en de wijk van het park, verbonden aan Sint-Pieters-Aalst.

De Akkergemse meersen hebben een oppervlakte van nagenoeg 40 hectaren, maar alles zou er te maken zijn: riolen, beplantingen, enz.

De gronden rond de nieuwe haven zijn te ver afgelegen en te moeilijk te bereiken. Beide eerste plaatsen werden dan ook door de commissie als onbruikbaar verklaard en afgewezen.

Het voorontwerp van de plaatsingscommissie toont aan dat men moet voorzien in 76 000 m² overdekte galerijen, waarvan 12 000 voor de kleinere hallen. De ruimte waarover men beschikt laat toe, al de instellingen veel te vergroten indien de noodzakelijkheid zich doet gevoelen.

Het voorontwerp gaat overigens nog verder. Gent is de hoofdstad van de bloemenwereld en naast de eigenlijke hallen en paleizen behoudt men nog ongeveer 25 000 m² voor aan de hofbouw tentoonstellingen.

We hebben dit verslag in een Frans blad van onze stad gevonden en tot nu toe nog niets ontvangen. Waarschijnlijk denkt men van hogerhand dat men de toetreding van de Vlaamssprekende burgers en nijveraars niet zal nodig hebben!

7 december 1906

Gisteren vergaderde het drukperscomiteit. Middelen werden beraamd om de propaganda voor de wereldtentoonstelling goede vruchten te doen afwerpen. De werking zal weldra volop aanvangen, want het staat vast dat het waarborgkapitaal van anderhalf miljoen er zal zijn en de tentoonstelling in 1913 zal plaatshebben.

8 december 1906

Heden vergadert de commissie van de feesten en aantrekkelijkheden. Het verslag van de secretaris voorziet een zestigtal congressen, onder andere één met stoet, ingericht voor de burgerlijke en militaire gedecoreerden van heel het land. Die dag zal stellig heel België te Gent zijn!

15 december 1906

De ondercommissie van propaganda heeft voorgesteld kosteloos en op grote schaal een kleine beschrijving van de stad Gent te verspreiden, zoals de stad Milaan heeft gedaan. Een ander lid wil een gids doen opmaken van geheel de provincie. Een nieuwe maatschappij zou hiervoor kunnen gesticht worden. Bij de gemeenteraad zal worden aangedrongen op een krediet van 3000 frank, dat in de begroting is aangeschreven voor de propaganda.

Een lid stelde de stichting voor van een inlichtingenbureel in de nabijheid van de statie, om de vreemdelingen alle gewenste aanwijzingen te geven, adresboeken te laten raadplegen, enz. De kosten worden begroot op 5000 frank.

24 december 1906

Zaterdag had onder het voorzitterschap van de heer Gustaaf Carels, algemene voorzitter van het *Studiecomiteit voor de Internationale Tentoonstelling te Gent*, een zitting plaats van het comiteit van wegen en middelen.

Er werd besloten zonder uitstel over te gaan tot de samenstelling van het kapitaal. Uit de verstrekte inlichtingen blijkt, dat de meeste bankhuizen en grote nijverheidsgestichten beloofd hebben voor aanzienlijke sommen te zullen tussenkomen, maar teneinde iedereen toe te laten zich bij de onderneming aan te sluiten, zouden er aandelen van 100 frank zijn, te betalen in vijf jaarlijkse stortingen. Weldra zal een oproep worden gericht aan al de Gentenaars bij wie de bloei en de vooruitgang van de stad nauw aan het hart ligt, om hen uit te nodigen aan deze inschrijving deel te nemen.

5 februari 1907

Het Algemeen *Comiteit en de Commissie van Middelen en Wegen* van de *Studiemaatschappij voor de Internationale Tentoonstelling te Gent* hebben in hun laatste zittingen de te nemen maatregelen besproken om het kapitaal bijeen te brengen voor de definitieve *Maatschappij voor de Wereldtentoonstelling van Gent*.

De regering heeft haar steun en haar toelage aan de onderneming beloofd, indien de ontwerpers het waarborgkapitaal van anderhalf miljoen frank verenigen, bestemd om te bewijzen dat de onderneming gewild wordt door de Gentenaars en zij beantwoordt aan al de wensen der wereldtentoonstellingen welke in België zijn ingericht geworden.

Het is overigens waarschijnlijk dat het waarborgkapitaal terugbetaald wordt, gelijk het gebeurde bij de tentoonstellingen van Antwerpen in 1894, Luik in 1905 en de *Provinciale Tentoonstelling te Gent* in 1899.

Een jaar is verlopen sedert de vorming van de *Studiemaatschappij*. Het ontwerp van de wereldtentoonstelling werd rijpelijk onderzocht door het *Algemeen Comiteit* en de door haar aangestelde commissies. Heden kan het verwezenlijkt worden.

Het denkbeeld is overigens dieper in de geesten gedrongen, de geestdrift van het eerste ogenblik heeft zich hervormd in een kalm en weldoordacht besluit: de Gentenaars willen hun wereldtentoonstelling!

Het Algemeen Comiteit acht dus het ogenblik gekomen om een beroep te doen op de inschrijvers. Reeds zijn bijtredingen gekomen van zekere voornaamste financiële inrichtingen en enige der grote nijverheidsfirma's.

Het is tot de Gentse bevolking dat men zich ditmaal wil wenden, want de tentoonstelling kan niet lukken, tenzij met de medewerking en de steun van al de standen van de maatschappij. De actiën van de definitieve *Maatschappij der Tentoonstelling* zullen ten bedrage zijn van 100 frank, een kapitaal dat zelfs de nederigste beurzen zal toelaten de onderneming bij te treden.

Eerlang zullen omzendbrieven in het licht worden gezonden. Zij zullen de brede lijnen van het ontwerp geven, met een overzicht van het door de *Studiemaatschappij* afgelegde werk. Ze zullen in groot getal worden uitgedeeld in de omschrijving van Gent en de bijzonderste steden van de provincie. Het *Algemeen Comiteit* hoopt dat de bijgevoegde inschrijvingsbulletins in zeer groot getal terugkomen en binnen enige weken het kapitaal zal gevormd zijn van de definitieve maatschappij, die onmiddellijk daarna bepaald zal worden gesticht.

De wereldtentoonstelling is dan een besliste zaak en er blijft de inrichters niets meer over dan de zending te vervullen waarmee de Gentenaars hen zullen gelasten.

11 februari 1907

De wereldtentoonstelling van 1913 wordt bepaald te Gent gehouden, al is er een ogenblik kwestie geweest dat Antwerpen er aanspraak op maakte.

Het *Algemeen Comiteit* hield een belangrijke zitting waarin onwederroepelijk beslist werd dat de tentoonstelling zal plaatshebben in het park en op de uitgestrekte gronden aan de overzijde van de statie Gent-Sint-Pieters.

De heer Gustaaf Carels, één der voorzitters, heeft in naam van het *Comiteit* een laatste en rechtmatige hulde gebracht aan wijlen de heer August van Loo, de zo werkzame algemene secretaris, die zo plotseling door de dood werd weggerukt alvorens de *Studiekring* zijn werkzaamheden had beëindigd. In vervanging werd de heer Albert Ceuterick benoemd, de bekwame algemene secretaris van de *Koninklijke Maatschappij van Landbouw en Kruidkunde*.

De grote zaak is thans de samenstelling van het anderhalf miljoen kapitaal. Al de aanwezige beheerders van de maatschappij hebben zich verbonden tot inschrijvingen voor een bedrag van 5000 frank. De nijverheidsgestichten en financiële instellingen zullen intekenen voor sommen van 5000 tot 25 000 frank.

Binnenkort zal het bestuur de *Dekenbond* officieel bijeenroepen, alsook de maatschappijen van de stad, tot het maken van propaganda voor de algemene inschrijvingen. Het is van het grootste belang, vooral te doen opmerken dat het ingeschreven kapitaal niet verloren zal gaan.

Bij de laatste tentoonstelling te Antwerpen werden al de ingeschreven aandelen voluit terugbetaald en er bleef nog een winst over van 22 %. Te Luik liet de tentoonstelling ook een boni over. Het is aan onze bevolking om te tonen dat zij evenveel vertrouwen heeft in de onderneming als te Antwerpen en te Luik en als elkeen wat meehelpt zal de zaak gemakkelijk gaan.

De stad Gent mag door de ligging nabij de zee kust, waar tijdens het zomerseizoen duizenden vreemdelingen verblijven, langs die kant ook op een buitengewone bijval rekenen.

De vele grote werken die in de laatste tijd te Gent werden aangevangen, zoals de nieuwe zeevaartinstellingen, de nieuwe statie Gent-Sint-Pieters, enz., zullen tegen de datum van de wereldtentoonstelling voltooid zijn. De kazerne van de citadel zal na de verdwijning midden het park een grond beschikbaar stellen zoals men zelden zal aangetroffen hebben om er een *World's Fair* op te richten.

Erik De Keukeleire

Fragmente uit "De Wereldtentoonstelling van 1913 te Gent (1896-1920)", 352 pagina's, oktober 2004, uitgave in eigen beheer.